

Förord

Årsboken UPPLAND 2014 innehåller fyra artiklar som behandlar ämnen av skiftande slag, alltifrån historien om en backstuga i Rasbo till en dramatisk arvstvist i adliga kretsar i 1600-talets Knivsta. Den gemensamma nämnaren är som alltid den uppländska kulturhistorien och människorna som på olika sätt format den.

Per Lundgren är chef för Upplandsmuseets kulturmiljöavdelning. År 2013 erhöll han ett stipendium ur Upplandsmuseets forskningsfond för att utforska och tolka Karl Dahlmans skrift *Om Landts-Byggnaden*, utgiven 1745. Avsikten med projektet var bland annat att göra Dahlmans skrift tillgänglig för en bredare krets, öka kunskapen om 1700-talets agrara byggnadsskick i Uppland samt stödja hembygdsrörelsens arbete med hembygdsgårdarna, som i många fall härrör från 1700-talet. I artikeln *Karl Dahlman och 1700-talets lantbyggnad* presenterar Per Lundgren huvuddragen i sitt forskningsarbete.

Hembygdsvetaren Lars-Erik Karlsson tilldelades Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds förtjänstmedalj 2009 för sina omfattande undersökningar av backstugor, torp och gårdar i Rasbo socken. I uppsatsen *En backstugas historia* koncentrerar han sig på backstugan Strömsberg och visar hur ett antal olika källor tillsammans tecknar en levande bild av bygg-

nadens historia och inte minst människorna som bott där.

Litteraturhistorikern Andreas Hedberg skriver under rubriken *Undantagsplatsen* och visar med talande exempel från tre tidsskeden hur skönlitteraturen bidragit till att skapa vår bild av de uppländska vallonbruken. ”Författarnas fascination av vallonbruket – liksom vår egen – bygger på föreställningen om en undantagsplats, en ljus idyll av skönhet och ordning, mitt i den mörka Upplandsskogen.” Författaren bidrar med nya, tänkvärda perspektiv på ett stycke kulturhistoria som vi – inte minst inom hembygdsrörelsen – berättar om och om igen.

Den avslutande artikeln med titeln *Hebbla Zittelbergs arv – en invecklad historia från 1600-talets Knivsta* är skriven av etnologen Barbro Bursell. Hon redogör i detalj för turerna i ett komplicerat händelseförlopp knutet till Knivsta gård. Författaren låter på förlåten till ett drama som ger inblick i stormaktstidens samhällsklimat och maktstruktur.

Hembygdsrörelsen engagerar idag ca 16 000 personer i Uppsala län och i årsbokens avslutande del avger ett antal hembygdsföreningar rapporter om den livaktiga verksamheten under 2013.

Håkan Liby och Iréne A. Flygare
redaktionskommittén